

ÜLKEMİZDE ÜRETİLEN JEOLJİ HARİTALARININ TARİHÇESİ

Erol Timur

MTA Genel Müdürlüğü Bilimsel Dokümantasyon ve Tanıtma Dairesi

Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No:139

06800 Çankaya/Ankara

(erol.timur @mta.gov.tr)

ÖZ

Türkiye’de Jeoloji araştırmaları 19. Yüzyılın ilk yarısında inceleme gezileri şeklinde başlamış, bu gezileri daha sonra bölgesel araştırmalar izlemiştir. Yirminci yüzyılın başlarında (1900-1935) Anadolu’daki jeoloji araştırmaları ilerleme sürecine girmiş, Güneydoğu Anadolu’da, Doğu Anadolu’da ve Batı Anadolu’da gerçekleştirilen arazi incelemeleriyle Türkiye jeolojisi-ne ve jeomorfolojisine önemli katkılarda bulunulmuştur.

1930-1935 yıllarında hazırlanan “Ankara Mıntıkasının Geologya Haritası” Türkiye’de Cumhuriyet devrinde basılan ilk ayrıntılı bölgesel jeoloji haritasıdır. 1935 ile 1950 yılları arası Türkiye’de jeoloji araştırmalarının ve harita yapımının tarihsel gelişmesinde önemli bir aşamayı simgeler. Bu dönemde, bir yandan İstanbul ve Ankara Üniversitelerindeki yerli ve yabancı jeoloji öğretim üyeleri memleketin çeşitli bölgelerinde sürekli araştırmalar yaparlarken, 1935 yılında Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün (MTA) kurulmasıyla, yurt çapında sistemli bir jeoloji ve madencilik faaliyeti başlamıştır.

MTA tarafından, ülkemiz doğal kaynaklarının bulunmasına ve her türlü altyapı çalışmalarına yönelik değişik amaç ve türde jeoloji haritaları üretilmekte ve yer kabuğunun yapısını ortaya çıkarmak üzere jeolojik araştırmalar yapılmaktadır. Ülkemizde yeraltındaki maden ve diğer doğal kaynakların bulunabilmesi, doğal afet kaynak alanlarının belirlenebilmesi, ancak günün koşullarına uygun 1/25.000 ölçekli jeoloji haritaları ile mümkündür. 1960’lı yıllarda MTA tarafından tüm Türkiye’yi kapsayacak şekilde 1/25.000 ölçekli jeolojik harita yapımına başlanmış, 90’lı yılların ortalarında büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bu haritaların birçoğunun yapımından sonra yerbilimlerinde çok hızlı ve önemli gelişmeler meydana gelmiş, maden aramaları çeşitlilik göstermiş ve hız kazanmıştır. Bunun yanında nüfus artışı ve şehirleşmeye bağlı olarak altyapı, tünel, baraj, köprü, boru hatları, çevre vb. mühendislik hizmetleri yaygınlaşmıştır.

Yerbilimleri konusunda alt yapı hizmetleri üretebilmek, ülkemizin üzerinde bulunduğu yer kabuğunun jeolojik evrimini ortaya çıkartabilmek amacıyla, geçmiş yıllarda yapılmış, 1/25.000 ölçekli jeoloji haritaları, günün koşullarına uygun temel bilgileri içerecek şekilde güncelleştirilmektedir. Üretilen harita ve jeolojik bilgilerin toplum yararına hizmete sunulabilmesi için orta ve küçük ölçekte jeoloji haritaları basılmakta ve bu haritalara ait bilgiler veri tabanında depolanmaktadır.

Maden aramalarında, doğalgaz boru hattı, otoyol, baraj, kentsel alanların ve sanayi bölgelerinin makro-planlamasında, çevreye ilişkin çeşitli çalışmalarda ve birçoğ mühendislik projelerinin uygulanmasında ihtiyaç duyulan jeoloji haritaları, değişik ölçeklerde, sistematik ve sürekli yenilenerek hazırlanmakta ve yayımlanmaktadır.

Bunların arasında

- 1/800.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası (8 pafta, 1941-1945)
- 1/2.500.000 ölçekli Türkiye Tektonik Haritası (1 pafta, 1960)
- 1/500 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları (1. Baskı,18 pafta, 1961-1965)
- 1/100 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası (328 pafta, 1986-2016)
- 1/1.000.000 ölçekli Türkiye Jeomorfoloji Haritası (3 pafta, 1991)
- 1/1.000.000 ölçekli Türkiye Diri Fay Haritası (3 pafta, 1992)
- 1/1.000.000 ölçekli Türkiye Metalojeni Haritası (3 pafta, 2000)
- 1/500 000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları (2. baskı 18 pafta, 2003)
- 1/500 000 ölçekli Türkiye Heyelan Envanter Haritaları (18 pafta, 2005-2009)
- 1/1.500.000 ölçekli Türkiye Heyelan Haritası (1 pafta, 2011)
- 1/1.250.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası (1 pafta, 2011)
- 1/250 000 ölçekli Türkiye Diri Fay Haritası(59 pafta, 2011-2012)
- 1/1.250.000 ölçekli Türkiye Diri Fay Haritası (1 pafta,2013)
- 1/1.000.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası (2 pafta, 2016)

Sayılabılır.

Anahtar Kelimeler: Jeoloji, Diri Fay, Heyelan, Metalojeni, Harita

THE CHRONOLOGY OF THE GEOLOGICAL MAPS PRODUCED IN OUR COUNTRY

Erol Timur

*Head of Scientific Documentation and Publicity Dept.
General Directorate of Mineral Research and Exploration Üniversiteler Mahallesi
Dumlupınar Bulvarı No:139
06800 Çankaya/Ankara
(erol.timur @mta.gov.tr)*

ABSTRACT

The geological researches in Turkey were started in the first half of the 19. Century as investigation travels which were followed by the regional researches. At the beginning of the twentieth century (1900-1935) the geological researches were in progressive stage and by fulfilling the field investigations in Southeast, East and West Anatolia important contributions were made to the Geolog and geomorphology of Turkey.

In Turkey, the firstly printed detailed regional geological map during republican period was the "Geological Map of Ankara area" which was prepared in 1930-1935. The years between 1935 and 1950 indicate an important stage in historical development of geological research and mapping in Turkey. In this period as the domestic and foreign academic staff of geology were doing researches in different part of the country, with the establishment of the Mineral Research and Exploration Institute (MTA) in 1935, the systematic geological and mining activities were started at countr scale.

Finding out naturel resources, production of different purposed geological maps related to the all types of infrastructure studies and fulfilling geological research for uncovering the earthcrust, in our country are carried out by MTA. In our country, it is only possible with the aid of up to date geological maps at 1/25 000 scale, to find underground ores and other naturel sources and specify naturel disaster areas. The geological mapping at 1/25 000 scale was started by MTA in 1960 and in middle of 1990 was in great amount completed. After these maps, the quick and great developments in mining research types have been occurred. In addition, the infrast- ructure, tunnel, dam, bridge, pipelines, environment etc., related to the population increment and urbanization were greatly developed.

The geological maps at 1/25 000 scale which were carried out in the past to produce the inf- rastructure services in earthsciences and to shed light the geological evolution of the earth's crust are being updated with up-to-date basic background. The middle and small scale maps are printed and their data are stored in database in order to present them to benefit of society.

The geological maps needed for mining research, naturel gas pipeline, motorway, dam, mac- roplanning urban and industrial areas, environmental studies, and application of many engine- ering projects, are systematicaly and continuously prepared in different scales and published.

Among them:

- *1/800.000 scale Geological Map of Turkey (8 quadrangles, 1941-1945)*

- *1/2.500.000 scale Tectonical Map of Turkey (1 quadrangle, 1960)*
- *1/500 000 scale Geological maps of Turkey(1. Edition,18 quadrangles, 1961-1965)*
- *1/100 000 scale Geological Map of Turkey (328 quadrangles, 1986-2016)*
- *1/1.000.000 scale Geomorphological Map of Turkey (3 quadrangles, 1991)*
- *1/1.000.000 scale active fault Map of Turkey (3 quadrangles, 1992)*
- *1/1.000.000 scale Metalogeny Map of Turkey (3 quadrangles, 2000)*
- *1/500 000 scale Geological Maps of Turkey (2. edition 18 quadrangles, 2003)*
- *1/500 000 scale landslide inventory Maps of Turkey (18 quadrangles, 2005-2009)*
- *1/1.500.000 scale landslide Map of Turkey (1 quadrangle, 2011)*
- *1/1.250.000 scale Geological Map of Turkey (1 quadrangle, 2011)*
- *1/250 000 scale active fault Map of Turkey(59 quadrangles, 2011-2012)*
- *1/1.250.000 scale active fault Map of Turkey (1 quadrangle,2013)*
- *1/1.000.000 scale Geological Map of Turkey (2 quadrangles, 2016)*

Keywords: *Geology, Active Fault, Landslide, Metalogeny, Map*